

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І.І. МЕЧНИКОВА

БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ ТА БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та

самостійної роботи з

ОХОРОНИ ПРАЦІ

для студентів усіх спеціальностей

Курс висвітлює основні положення законів України: «Про охорону праці», Кодексу законів про працю, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», положень Міжнародного співробітництва в галузі охорони праці, використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і безпеки праці, Директиви ЄС і Конвенції МОП, впровадження їх в Україні.

Укладачі:

І.В. Іванова — кандидат медичних наук, доцент,
завідувач кафедри медичних знань та БЖД

М.О. Неізнестний — кандидат технічних наук, доцент

Г.І. Стенпковська — старший викладач

Т.І. Шапкіна — старший викладач

О.І. Бурденюк — старший викладач

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри медичних знань та БЖД.

Протокол №2 від 22 вересня 2008 р.

Рекомендовано до друку

Вченою Радою біологічного факультету.

Протокол №3 від 4 листопада 2008 р.

Вступ

Дисципліни «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» базуються на знаннях студентів з «Основ права», «Основ екології», «Безпеки життєдіяльності».

Курс висвітлює основні положення законів України: «Про охорону праці», Кодексу законів про працю, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», положень Міжнародного співробітництва в галузі охорони праці, використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і безпеки праці, Директиви ЄС і Конвенції МОП, впровадження їх в Україні.

Дисципліни мають професійну спрямованість і дозволяють підготувати кваліфікованого, ерудованого спеціаліста, який володіє загальними фаховими знаннями з охорони праці, вміє самостійно проводити розслідування нещасних випадків та професійних захворювань, знає основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності, атестації робочих місць тощо.

Основною метою дисциплін «Основи охорони праці», «Охорони праці в галузі» є формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного для подальшої професійної діяльності рівня знань та вмінь з правових і організаційних питань охорони праці, гігієни праці,

виробничої санітарії, техніки безпеки, визначених відповідними Державними стандартами освіти.

Дисципліни спрямовані на становлення у студентів активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя, здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

Метою методичних вказівок є поглибити знання з охорони праці та вміти в майбутньому на практиці їх використовувати, самостійно приймати рішення у кожній конкретній виробничій ситуації тощо.

Дисципліни «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» передбачені для студентів усіх спеціальностей та форм навчання Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Загальна кількість годин, яка відводиться на означені дисципліни така: «Основи охорони праці» — 27 годин (з них — 14 лекційних, 4 практичних, 9 годин на самостійну роботу), «Охорона праці в галузі» — 27 годин (з них 14 лекційних, 13 на самостійну роботу).

СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

1. Чи має право інженер з охорони праці підприємства накладати штрафи на працівників, які порушують вимоги нормативних актів про охорону праці?

2. За усним дозволом керівника працівник з родинних обставин відлучився з роботи. За територією підприємства з ним стався нещасний випадок, внаслідок якого він став інвалідом. За якою формою складається акт у такому випадку?

3. Чи обов'язкова участь представників органу Держнаглядохоронпраці в комісії з перевірки знань посадових осіб?

4. Чи може адміністрація функціональні обов'язки працівників по забезпеченню пожежної безпеки на підприємстві покласти на працівників служби охорони праці?

5. Які передбачені заходи впливу на працівників, що навмисно ухиляються від проходження обов'язкових медичних оглядів?

6. У зв'язку з тимчасовим припиненням виробництва працівника відправляють додому. Під час проходження по території підприємства він вмирає. Чи повинно проводитися спеціальне розслідування такого випадку?

7. На яких працівників поширюються вимоги Типового положення про навчання з питань охорони праці по проходженню первинного, повторного, позапланового й цільового інструктажу з охорони праці?

8. Чи складається акт за формою Н-1, якщо працівник вийшов на роботу в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння й до нещасного випадку, який відбувся з ним, був відсторонений керівництвом від роботи?

9. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку робочий час на підприємстві починається о 8-ій годині. Працівник на території підприємства, по дорозі до свого робочого місця (цех, лабораторія), о 7-ій годині 45 хвилин вирішував виробничі питання й з ним стався нещасний випадок (травма при падінні). Який, у цьому випадку, складати акт?

10. Водій тролейбуса під час роботи був побитий п'яним пасажиром (хуліган затриманий і провина його доведена правоохоронними органами). Чи правомірно рішення комісії з розслідування даного випадку не складати акт за формою Н-1 і не брати випадок на облік, а тільки сплатити потерпілому 100% середньомісячної заробітної плати за дні тимчасової непрацездатності через травму?

11. Яка роль органів державного нагляду за охороною праці в розгляді суперечок з питань встановлення факту нещасного випадку на виробництві?

12. На прибирання лісосік від післяробочних залишків і заготівлю дров для власних потреб залучаються тимчасові працівники строком на 5-10 днів. Чи беруться на облік нещасні випадки, що відбулися з такими працівниками при виконанні вищевказаних робіт, і чи складається акт за формою Н-1 (допуск до роботи є)?

13. Електрослюсар по наряді виконував включення високовольтного осередку. Інший електрослюсар, перебуваючи у нетверезому стані, самовільно зайшов у електропідстанцію, підійшов близько до осередку та одержав опіки електричною дугою. Тривалий час потерпілий перебував на лікуванні, однак лікувальна установа видає йому довідки про знаходження на лікуванні, замість листків непрацездатності. Яким чином діяти адміністрації в частині складання акту за формою Н-1, узяття випадку на облік, відшкодування збитку постраждалому?

14. У робочий час на підприємстві відбувся виробничий конфлікт між робітником і обліковцем, внаслідок чого через хуліганські дії робітника, обліковець одержав травму голови й перебував на лікуванні 24 дні. Як кваліфікувати цю травму — виробничою або побутовою, і хто повинен сплатити постраждалому дні непрацездатності?

15. На заводі відбулися нещасні випадки із працівниками, що споживали спиртні напої у робочий час. У результаті один робітник неправильно покладеним виливком травмував праву гомілку, а інший, не утримався на поручнях, впав і отримав травму стегна. Комісія з розслідування даних випадків на підставі п.5 Положення про розслідування й облік нещасних випадків... відмовила потерпілим у складанні акту за формою Н-1, однак державний інспектор з нагляду за охороною праці вимагає складання акту за формою Н-1. Чи правий держінспектор у відзначених і подібних ситуаціях?

16. Між водієм нашого підприємства, що поставив машину під навантажування, і власником приватного автомобіля, що підїхав, виникла сварка, що перейшла у бійку, у результаті якої наш водій одержав травму — відкритий перелом ноги. Як кваліфікувати цю травму — виробничою або побутовою, хто повинен сплатити дні непрацездатності потерпілому, а у випадку інвалідності, хто відшкодує збитки, заподіяні здоров'ю працівника? Який акт складається?

17. Працівник прийшов на роботу о 8-ій годині і, не одержавши завдання, вирішив в особистих цілях заточити ніж на необладнаному захисними засобами верстаті. Під час заточення шліфувальне коло розірвалося (згодом з'ясувалося, що воно не пройшло випробувань на механічну міцність) і працівник одержав важку травму. Допуску до

роботи на заточувальному верстаті він не мав. За якою формою складати акт?

18. Чи є підставою для складання акту про нещасний випадок запис у листку непрацездатності про те, що травма отримана на виробництві (відповідна інформація на підприємство не була надана)?

19. Чи беруться на облік нещасні випадки, які відбулися на території підприємства після закінчення роботи (або до початку роботи) під час: керування особистим транспортом, ремонту особистого транспорту, проходження пішки?

20. Монтажні й електрозварювальні роботи відносяться до робіт з підвищеною небезпекою. Чи повинні молоді фахівці — випускники професійно-технічних навчальних закладів (монтажники й електрозварювальники) до початку самостійної роботи на підприємстві проходити попереднє спеціальне навчання?

21. В якому порядку проводиться перевірка знань посадових осіб і фахівців підприємства з питань охорони праці?

22. У робочий час працівник одержав травму, виконуючи роботу в особистих цілях, не використовуючи при цьому виробниче обладнання. Як розслідуються й чи беруться на облік такі нещасні випадки?

23. Працівник ухиляється від обов'язкової перевірки знань з охорони праці й позапланового інструктажу. Згідно зі ст. 20 Закону України «Про охорону праці» забороняється допуск до роботи осіб, які не пройшли інструктаж або перевірку знань з охорони праці. Якими правовими нормами варто керуватися при відстороненні від роботи такого працівника?

24. Територія підприємства розташована з обох сторін міської вулиці. Працівник підприємства у виробничих справах переходив вулицю по певному пішохідному переході, упав на слизькій поверхні й одержав травму. Чи має право державний інспектор по нагляду за охороною праці покласти відповідальність за технічний стан цього вуличного переходу на підприємство й вимагати сплати штрафу за нещасний випадок?

25. Обласна лікарня за заявкою взяла у своє розпорядження машину швидкої допомоги. Під час доставки хворих відбулася дорожньо-транспортна пригода, у результаті якої постраждав лише лікар обласної лікарні. Яка організація — обласна лікарня або автопідприємство — зобов'язана розслідувати, скласти акт (за якою формою) і взяти на облік цей нещасний випадок?

26. Для проходження виробничої практики за професією зварника й електрика за договором, строком на 2 роки, на підприємство направлені учні ПТУ. В училищі на учнів є амбулаторні карти, вони перебувають під спостереженням

дільничних лікарів. Чи потрібно в цьому випадку направляти їх на попередній медогляд, як при надходженні на роботу?

27. Чи враховується під час атестації робочих місць за умовами праці ступінь впливу шкідливих факторів на здоров'я працюючих, якщо вони використовують засоби індивідуального захисту?

28. У 1994 р. при навантажуванні у робітника відбувся зсув міжхребтового диску. Акт про нещасний випадок не складався, свідки того, що відбулося, є. Зараз цей працівник оформляє пенсію за віком. Чи вправі він вимагати від адміністрації додаткової щомісячної доплати до пенсії?

29. Хто повинен установлювати провину потерпілого в нещасному випадку, її ступінь, для визначення розміру зниження одноразової допомоги? Який мінімальний розмір цього зниження?

30. Адміністрація підприємства склала акт за формою Н-1 про нещасний випадок, що відбувся в туалетній кімнаті, в робочий час, при відсутності факторів, що травмують. Комісія, що проводила розслідування, прийняла рішення акт не складати. Хто прийняв правильне рішення в даній ситуації?

31. Відповідно до Положення про розслідування й облік нещасних випадків... акт за формою Н-1 не складається й випадок не береться на облік, якщо

потерпілий, що перебував у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, був відсторонений із цієї причини від роботи. Але якщо працівника відсторонили від роботи, тоді як з ним може відбутися нещасний випадок?

32. При виконанні робіт без дозволу адміністрації та грубими порушеннями правил безпеки працівник одержав травму. Лікувальною установою в крові потерпілого виявлено 0,5% етилового спирту. Чи підлягають такі випадки розслідуванню й обліку як виробничі?

33. Яка служба на підприємстві повинна організовувати проведення медоглядів і наркооглядів працівників: служба охорони праці або відділ кадрів?

34. Чи потрібно створювати на підприємствах, в установах і організаціях служби або посади фахівців з пожежної безпеки? Якщо такі посади не передбачаються, то ким повинні здійснюватися організація робіт і контроль за станом пожежної безпеки?

35. Чи класифікується як травма укусу малярійного комара, внаслідок чого працівник занедужав малярією й одержав III групу інвалідності?

ВІДПОВІДІ

1. Права фахівців служби охорони праці перераховані в Типовому положенні про службу охорони праці. Право накладати адміністративні штрафи на порушників нормативних актів службам охорони праці не надано.

2. Оскільки працівник відлучився з роботи із сімейних обставин і нещасний випадок з ним відбувся за межами підприємства, даний випадок є невиробничим. Розслідується такий випадок комісією підприємства, і за результатами розслідування складається акт за формою НТ.

3. Перевірку знань посадових осіб і фахівців підприємств необхідно проводити відповідно до вимог Типового положення про навчання з питань охорони праці, де передбачена участь у складі комісії представників місцевих органів державного нагляду за охороною праці.

4. Працівники служби охорони праці не можуть залучатися до виконання функцій, не передбачених Законом «Про охорону праці» і Типовим положенням про службу охорони праці. У тому числі і по забезпеченню пожежної безпеки на підприємстві.

5. У відповідності зі ст. 19 закону України «Про охорону праці», власник зобов'язаний за свої кошти організувати проведення попереднього (при прийманні на

роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) обов'язкових медичних оглядів. Роботодавець має право притягти працівника, що ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності й зобов'язаний відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати.

6. Якщо працівник помер на виробництві у встановлений правилами внутрішнього розпорядку робочий час, то створюється комісія з розслідування такого випадку, яка, згідно з Положенням про розслідування й облік нещасних випадків, визначає наявність небезпечних або шкідливих виробничих факторів і їх можливий вплив на стан працівника.

Якщо в результаті розслідування не буде встановлено вплив цих факторів на стан здоров'я працівника, то такий випадок не береться на облік і акт за формою Н-1 не складається.

7. Відповідно до вимог Типового положення про навчання з питань охорони праці, первинний, повторний і позаплановий інструктажі проводяться з усіма працівниками, включаючи керівника підприємства й керівників окремих підрозділів, інженерно-технічних працівників, головних і інших фахівців, якщо їх участь у виробничому процесі постійно пов'язана з безпосереднім обслуговуванням устаткування,

застосуванням приладів і інструментів, зберіганням сировини, матеріалів.

Працівники підприємства, функціональні обов'язки яких не пов'язані з виконанням вищевказаних робіт, звільнюються від первинного, повторного й позапланового інструктажів. Перелік цих посад затверджується власником підприємства за узгодженням з державним інспектором Держнаглядохоронпраці.

Цільовий інструктаж з питань охорони праці проводиться з працівниками при виконанні ними разових робіт, не пов'язаних з їхніми безпосередніми обов'язками (вантажно-розвантажувальні роботи, разові роботи за межами підприємства, цеху, господарства й т.п.), а також при ліквідації аварії, стихійного лиха і їх наслідків, в інших випадках, передбачених Типовим положенням.

8. Якщо працівник, що перебував у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, був відсторонений керівництвом від роботи до нещасного випадку, що відбувся з ним, то в такій ситуації акт за формою Н-1 не складається.

9. У правилах внутрішнього трудового розпорядку необхідно вказувати час знаходження працівника на території підприємства (з такої-то по таку-то годину), що враховувало б період, необхідний для прибуття

його на робоче місце. Цей час вважається початком виконання трудових обов'язків.

Питання про складання акту за формою Н-1 або НТ повинна вирішувати комісія з розслідування даного нещасного випадку. При цьому необхідно враховувати порядок обліку приходу працівників на роботу, а також те, які виробничі питання вирішував потерпілий на території підприємства, і чи було на це розпорядження (навіть усне) керівника. Означене стосується випадків, коли цей час виходить за межі, визначеного правилами внутрішнього трудового розпорядку щодо строку пересування працівника по території підприємства.

10. Оскільки водій тролейбуса одержав травму при виконанні трудових обов'язків, відповідно до п.5 Положення про розслідування й облік нещасних випадків..., цей випадок повинен розслідуватися комісією. Якщо буде встановлено, що нанесення тілесних ушкоджень не пов'язане з особистими мотивами або з іншими неправомірними діями потерпілого, то такий випадок підлягає обліку й необхідно скласти акт за формою Н-1.

У наведеному випадку таких вчинків потерпілого не встановлено й тому на даний випадок повинен бути складений акт за формою Н-1. Оплата листка

непрацездатності не є підставою для відмови в складанні акту за формою Н-1.

11. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» (ст. 25), у випадку відмови власника скласти акт про нещасний випадок або професійне захворювання, або незгоди потерпілого зі змістом акту, питання вирішується в порядку, передбаченому законодавством про розгляд трудових суперечок.

Органи по розгляду трудових суперечок, при необхідності, одержують відповідний висновок від органів державного нагляду за охороною праці.

Відповідно до п.п. 28, 36 Положення про розслідування й облік нещасних випадків..., органи державного нагляду мають право самостійно проводити розслідування нещасних випадків і видавати обов'язкові для виконання приписи щодо складання акту за формою Н-1. Адміністрація підприємства може оскаржити це рішення у вищестоящому державному органі або в суді.

12. Дія Положення про розслідування й облік нещасних випадків... розповсюджується на всіх громадян, що виконують роботу на підприємствах за трудовим договором (контрактом).

Згідно ст.24 Кодексу законів про працю України трудовий договір вважається укладеним, коли працівник був

фактично допущений до роботи, навіть без письмового оформлення договору.

З огляду на вищевказане, власник підприємства, на якому відбувся нещасний випадок з тимчасовим працівником, залученим до виконання різних робіт у лісі (у тому числі й для заготівлі дров для власних потреб), повинен організувати розслідування цього нещасного випадку, скласти акт за формою Н-1 і взяти нещасний випадок на облік.

13. Рішення про складання акту за формою Н-1 і взяття нещасного випадку на облік приймає комісія з розслідування, виходячи з конкретних обставин.

Якщо електрослюсар, який у робочий час перебував у нетверезому стані, самовільно зайшов у підстанцію й був травмований, то такий випадок підлягає розслідуванню, обліку й на нього повинен бути складений акт за формою Н-1 з відшкодуванням збитків відповідно до діючого законодавства, тому що адміністрація не забезпечила необхідної охорони підстанції й допустила працівника до роботи у нетверезому стані.

14. Оскільки між робітником і обліковцем відбувся виробничий конфлікт, травма вважається виробничою й на неї необхідно скласти акт за формою Н-1.

Листок непрацездатності повинна сплатити адміністрація підприємства.

У цьому випадку, витрати на оплату листка непрацездатності, підприємство може покласти на робітника, який заподіяв тілесні ушкодження (але тільки за рішенням суду, у який необхідно попередньо звернутися адміністрації підприємства).

15. Діючим Положенням про розслідування й облік нещасних випадків...передбачено, що травми, які відбулися при знаходженні потерпілого в стані алкогольного сп'яніння, не беруться на облік тільки внаслідок отруєння алкоголем або його впливу на організм потерпілого, тобто при відсутності тілесних ушкоджень. В наведених прикладах державний інспектор має рацію, оскільки нещасні випадки відбулися не внаслідок отруєння алкоголем, а через неправильне складування виливків і виконання робітником роботи не за професією. Відповідно до Типових правил внутрішнього трудового розпорядку, адміністрація зобов'язана не допускати до роботи в даний день (зміну) працівника, що з'явився на робочому місці у нетверезому стані. Цього не було зроблено.

16. Питання кваліфікації травми повинно вирішуватися після офіційного висновку суду або прокуратури, так як у вчинках потерпілого простежуються неправомірні дії, які можна кваліфікувати як злочинні. У випадку, якщо зазначені

органи таких дій не встановлять, нещасний випадок необхідно взяти на облік і скласти на нього акт за формою Н-1 з відшкодуванням потерпілому збитку у встановленому Законом порядку.

17. Так як травмування працівника відбулося внаслідок експлуатації заточувального верстата, що не був обладнаний засобами захисту працюючих, а шліфувальне коло не пройшло випробувань на механічну міцність, цей нещасний випадок згідно п.8 (абзац 4) Положення про розслідування й облік нещасних випадків... підлягає обліку, і про нього складається акт за формою Н-1.

18. Підставою для складання акту за формою Н-1 є висновки комісії з розслідування, що відповідно до Положення про розслідування й облік нещасних випадків..., створюється роботодавцем підприємства після одержання їм повідомлення про нещасний випадок або заяви потерпілого.

Оскільки на підприємстві нещасний випадок не зареєстрований, а лікувально-профілактична установа не проінформувала власника підприємства про звернення потерпілого, як це передбачено в Положенні про розслідування й облік нещасних випадків..., то запис у листку непрацездатності про те, що травма пов'язана з

нещасним випадком на виробництві, не може бути основою для складання акту за формою Н-1.

19. У всіх наведених прикладах нещасні випадки не беруться на облік і на них не складається акт за формою Н-1, тому що Положення про розслідування й облік нещасних випадків... передбачає розслідування й облік нещасних випадків на території підприємства в робочий час. Час початку й закінчення щоденної роботи (зміни) визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку й графіками змінності (у відповідності зі ст. 57 Кодексу законів про працю України).

Такі нещасні випадки повинні розслідуватися відповідно до Положення про розслідування й облік не виробничого характеру.

20. Згідно з Типовим положенням про навчання з питань охорони праці, всі працівники, яких приймають на роботи, зазначені в «Переліку робіт з підвищеною небезпекою», проходять попереднє спеціальне навчання й перевірку знань з питань охорони праці стосовно конкретних робіт.

З вищевказаної категорії працівників від попереднього спеціального навчання можуть бути звільнені молоді фахівці, якщо час, що минув після одержання ними в навчальному закладі певної професії, по якій вони влаштовуються на підприємство, не перевищує одного року.

21. Згідно з Типовим положенням про навчання з питань охорони праці, перевірка знань керівників, інших посадових осіб підприємств, установ, організацій, навчальних закладів і членів відповідних комісій проводиться комісіями їхніх вищих органів (міністерств, відомств, корпорацій і т.п.) після проведення навчання в навчальних закладах, що мають дозвіл Держнаглядохоронпраці на проведення навчання з питань охорони праці посадових осіб і фахівців.

Навчання посадових осіб і фахівців повинне проводитися за тематичним планом і програмою, доданою до Типового положення, за умови їхнього уточнення відповідно до вимог охорони праці для конкретних галузей і виробництв, а перевірка знань — по переліку питань, складеному з урахуванням правил, норм і інструкцій з безпечного проведення робіт, безпечній експлуатації устаткування й нормативних актів про охорону праці, забезпечення й дотримання вимог яких входить у посадові обов'язки відповідних посадових осіб або фахівців.

22. Нещасні випадки, які відбулися в робочий час, навіть при виконанні робіт в особистих цілях, повинні розслідуватися, братися на облік і на них повинен складатися акт за формою Н-1. Законодавство про працю покладає на адміністрацію відповідальність за правильне використання робочого часу протягом робочого дня.

23. Відповідно до Типового положення про навчання з питань охорони праці, допуск до роботи осіб, що не пройшли навчання й перевірку знань з питань охорони праці, забороняється.

Якщо працівник відмовляється або ухиляється від обов'язкових навчання, інструктажів і перевірки знань з охорони праці, допускається відсторонення його від роботи. Згідно ст. 46 КЗпП України відмова або відхилення працівника від обов'язкових навчання, інструктажів і перевірки знань з охорони праці є порушенням трудової дисципліни, внаслідок чого можуть застосовуватися ст. 147 і п. 3 ст. 40 КЗпП України (розірвання трудового договору у випадку систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього розпорядку).

24. У цьому випадку вимога державного інспектора по нагляду за охороною праці про сплату підприємством штрафу за нещасний випадок, що відбувся із працівником на пішохідному переході через вулицю, буде правочинним, якщо органами місцевої влади на підприємство покладена відповідальність за належний стан цього переходу.

25. У цьому випадку машина швидкої допомоги надана автопідприємством обласній лікарні в тимчасове користування й використовувалася в інтересах лікарні.

Нещасний випадок відбувся з лікарем обласної лікарні при виконанні їм трудових обов'язків. Відповідно до Положення про розслідування й облік нещасних випадків... керівник обласної лікарні повинен організувати розслідування цього нещасного випадку. Про цей випадок складається акт за формою Н-1 і він підлягає взяттю на облік обласною лікарнею.

26. Для допуску до проходження виробничої практики за професією електрозварювальника й електрика, учні ПТУ обов'язково повинні пройти попередній медичний огляд, оскільки обидві професії пов'язані із впливом на організм ряду несприятливих виробничих факторів.

27. Під час атестації робочих місць за умовами праці вимір рівнів шкідливих факторів проводиться безпосередньо на робочих місцях, при цьому захисні засоби індивідуального захисту не враховуються.

28. Відповідно до Положення про розслідування й облік нещасних випадків... нещасний випадок, про який вчасно не було повідомлено, розслідується протягом місяця, після одержання заяви потерпілого, незалежно від строку, коли стався нещасний випадок.

Питання складання акту за формою Н-1 вирішується комісією з розслідування, що призначає власник. У випадку незгоди потерпілого або особи, що представляє його інтереси з

рішенням комісії, питання вирішується в порядку про розгляд трудових суперечок

Оскільки працівник оформляє пенсію за віком, а не з трудового каліцтва й втратою у зв'язку з цим професійної працездатності, доплата до пенсії не передбачається.

29. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» (ст. 11) комісія з розслідування нещасних випадків встановлює причини цього випадку, факт наявності або відсутності провини потерпілого. Ступінь провини потерпілого й пов'язані з нею розміри матеріальних витрат, визначаються трудовим колективом по поданню адміністрації і профкому підприємства.

Згідно зі ст. 11 Закону України «Про охорону праці» передбачено, що при будь-якому порушенні, що припустив потерпілий, розмір зменшення одноразової допомоги не повинен перевищувати 50%.

30. Відповідно до п.13 Положення про розслідування й облік нещасних випадків... акт за формою Н-1 складає комісія з розслідування, і, якщо власник не згодний з її рішенням, він, розглянувши матеріали розслідування, може призначити нову комісію. Що стосується правильності рішення про складання акту за формою Н-1, то, виходячи з того, що зазначений нещасний випадок відбувся в робочий час на території підприємства, рішення про складання акту за формою Н-1

прийнято правильно, оскільки це передбачено Положенням про розслідування й облік нещасних випадків...

У випадку відсутності провини підприємства в нещасному випадку (стан приміщення, висвітлення й т.п.), то воно не сплачує штраф за нещасний випадок згідно ст. 31 Закону України «Про охорону праці».

31. Нещасний випадок із працівником, що перебуває в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, може відбутися після його відсторонення від роботи в тому випадку, якщо адміністрація підприємства не забезпечила його вихід за територію підприємства.

Що стосується випадків вживання працівниками алкоголю під час обідньої перерви й на робочих місцях, то, у відповідності до ст. 141 КЗпП України, власник (адміністрація) підприємства зобов'язаний забезпечити дотримання працівниками трудової дисципліни, а яким чином це зробити, він повинен вирішувати сам.

32. Якщо нещасний випадок відбувся в робочий час, то він підлягає розслідуванню й обліку (за винятком випадків, зазначених у п.8 Положення про розслідування й облік нещасних випадків...).

Наявність у крові травмованого алкоголю, не є підставою для відмови в складанні акту за формою Н-1.

Адміністрація підприємства зобов'язана правильно організувати працю, забезпечити дотримання вимог трудової й виробничої дисципліни. Відповідно до Типових правил внутрішнього трудового розпорядку адміністрація зобов'язана не допускати до роботи працівника, що з'явився на робочому місці у нетверезому стані.

33. Для виявлення ранніх захворювань і розробки оздоровчих заходів, попередження нещасних випадків на виробництві, проводяться обов'язкові попередні медичні огляди при прийнятті на роботу, яка пов'язана з небезпечними, шкідливими речовинами й несприятливими виробничими факторами, а також періодичні медичні огляди працівників.

Медичний огляд лікарем-наркологом проводиться також з метою профілактики. Контролюють проведення медичних оглядів фахівці служби охорони праці. Списки осіб, що підлягають медичним оглядам, складаються відділом кадрів.

34. Відповідно до Закону України «Про пожежну безпеку» (ст. ст. 2, 4, 5, 28), забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій покладається на їх керівників.

Керівник підприємства визначає обов'язки посадових осіб по забезпеченню пожежної безпеки, призначає осіб, відповідальних за пожежну безпеку окремих будинків, споруджень, технологічного й інженерного встаткування, а

також за зміст і експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту.

Для організації робіт із забезпечення пожежної безпеки на підприємстві й контролю за їхнім проведенням може бути заснована посада фахівця пожежної безпеки.

На підприємстві із чисельністю працюючих 50 і більше осіб, створюється пожежно-технічна комісія (ПТК), яку очолює головний інженер підприємства.

35. Відповідно до Порядку розслідування й ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112, проводиться розслідування раптового погіршення стану здоров'я працівника у процесі виконання їм трудових обов'язків, викликаного одержанням ушкоджень внаслідок контакту із представниками тваринного світу, що призвело до втрати працівником працездатності на один робочий день або більше.

При наявності вищевказаних обставин укус малярійного комара, внаслідок якого працівник занедужав і став інвалідом, може бути кваліфікований комісією з розслідування як нещасний випадок на виробництві.

ЛІТЕРАТУРА З ДИСЦИПЛІН: "ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ" та "ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ"

1. Бедрій Я.І. Охорона праці. Навчальний посібник. — Київ: ЦУЛ, 2002.
2. Бібліотека журналу «Охорона праці». Охорона праці. Запитання та відповіді. — К.: 2000. — 408 с.
3. Боброва — Роликова Л.П. и др. Эргономика и безопасность труда. — М.: Машиностроение, 1985. — 111 с.
4. Геврик Є.О., Пешко Н.П. Гігієна праці на виробництві: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Чельга, Ніка — Центр, 2004. — 280 с.
5. Желібо Є.П., Баранова НІ., Коваленко В.В. Охорона праці в органах державної податкової служби. Навч. посібник для ВНЗ. — Ірпінь, 2002.
6. Жидецький В.Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів. — Львів: Афіша, 2000. — 176 с.
7. Жидецький В.Ц., Джигерей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Підручник. — Вид. 5-е, доп. — Львів: Афіша, 2000. — 350 с.
8. Закон України "Про охорону праці". — К.: Основа, 1993. — 40 с.
9. Закон України "Про пожежну безпеку "Пожежна безпека. Нормативні акти та інші документи. — Т.І. — Київ, 1997. — 560 с.
10. Законодавство України про охорону праці. — Т.1-4. — Київ: Основа, 1995.

- 10 Катренко Л.А., Пістун У.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. — Суми: Університетська Книга, 2004. — 304 с.
- 11 Керб Л.П. Основи охорони праці. Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення. — К., 2001. — 252 с.
- 12 Кодекс законів про працю України. — К.: Скіф, 2005. — 104 с. (Серія : Кодекси і закони України).
- 13 Козлов В.Ф. Справочник по радиационной безопасности. — 3-е изд., перераб. и доп. — М: Энергоатомиздат, 1987. — 192 с.
- 14 Конституція України, 28 червня 1996 р. — К., 1996.
- 15 Лабораторний практикум з курсу "Основи охорони праці" /В.В. Березуцький, Т.С.Бондаренко, Л.А. Васьковець та ін.; За ред. В.В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 348 с.
- 16 Міжнародне законодавство про охорону праці. — У 3-х томах. — К.: Основа, 1997.
- 17 Москальова В.М. Основи охорони праці: Підручник. — К.: ВД "Професіонал", 2005. — 672 с.
- 18 Основи охорони праці / Купчик М.П., Гадзюк М.П., Степанець У.Ф. та ін. — К.: Основа, 2000. — 416 с.
- 19 Основи охорони праці: Підруч. для ВНЗ / Ткачук К.М., Халімовський М.О., Зацарний В.В. та ін. — К.: Основа, 2003. — 472 с.
- 20 Охрана труда в электроустановках / Под ред. Б.А. Князевского. — М.: Энергоатом издат., 1983. — 336 с.
- 21 Положення про атестацію робочих місць за умовами праці. — К.: Основа, 1995.
- 22 Положення про медичні огляди працівників. — К.: Основа, 1995.

- 23 Положення про організацію роботи з охорони праці в системі Міносвіти. Наказ Міносвіти і науки України від 1 серпня 2001р № 563.
- 24 Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на підприємствах, в установах і організаціях. — Законодавство Укр. про охорону праці. — Т.1. — К.:Основа,1995.
- 25 Положення про службу охорони праці. — К.: Основа, 1995.
- 26 Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: закон України / Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 27.
- 27 Про колективні договори та угоди: Закон України. — Харків: Основа, 1993.
- 28 Про освіту: Закон України. — К., 1992.
- 29 Про охорону здоров'я: Закон України. — К. 1992.
- 30 Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. — К.: Основа, 2001. — 156 с.
- 31 Типове положення про навчання з питань охорони праці. Законодавство України про охорону праці. — Т.1. — К.: Основа, 1995.
- 32 Трахтенберг У.М., Коршун М.М., Чабанова О.В. Гігієна праці та виробнича санітарія. — К., 1997. — 464 с.
- 33 Ярошевская В.М., Чабан В.Й. Охорона праці в галузі: Навчальний посібник. — К.: ВД "Професіонал", 2004. — 288 с.

Додаткова література

1. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навч. посібник./С.О. Апостолук, В.С. Джигирей, А.С. Апостолук та ін. — К.: Знання, 2006. — 215 с.
2. Долин П.А. Основы техники безопасности. — М.: Энергоатомиздат, 1985. — 376 с.
3. Журнали "Охорона праці", 1997 — 2007.
4. Лукашевич Н.П., Сингаевская Й.В., Бондарчук Ч.Й. Психология труда: Учеб.-метод. пособие / Под. ред. М.П. Лукашевича. — К.: МАУП, 1997. — 104 с.
5. Офіційний сайт Держнаглядохоронпраці www.dnopr.kiev.ua.
6. Роїна О.М. Трудові правовідносини: Практичний посібник. — 2-е вид. — К.: КНТ, 2005. — 348 с.
7. Пашутинський Є.К. Укладення трудового договору (Кадри підприємства). — К.: КНТ, 2004. — 164 с.
8. Эргономика: Учеб. Пособие для вузов / В.В. Адамчук, Т.П. Варна, В.В. Воротникова та ін.; Под ред. проф. В.В. Адамчука. — М.: ЮНИТИ — ДАНА, 1999. — 254 с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи з
ОХОРОНИ ПРАЦІ

для студентів усіх спеціальностей

Укладачі:

Іванова І. В. — кандидат медичних наук, доцент,
завідувач кафедри медичних знань та БЖД
Неівестний М. О. — кандидат технічних наук, доцент
Стенковська Г. І. — старший викладач
Шапкіна Т. І. — старший викладач
Бурденюк О. І. — старший викладач

*Друкується згідно рішення Вченої ради біологічного
факультету*

Видано в авторській редакції

Видавництво
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова,
вул. Єлісаветинська, 12, Одеса, 65082, Україна
Тел.: 8 (048) 723 28 39

Здано до набору 15.06.2009. Формат 60x84x8.

Підписано до друку 30.06.2009.

Тираж 300 прим.